

PRIMORSKI LIST.

Poučljiv list za slovensko ljudstvo na Primorskem.

„Vse za vero, dom, cesarja!“

„Primorski list“

izhaja vsak prvi in tretji četrtek v mesecu. Cena za celo leto 1 gld., za pol leta 50 nvč. — Posamezne številke prodajajo se v tabakarnah po 4 nvč.

Uredništvo in upravnništvo

mu je v Trstu, via dei Fabbri št. 7. — Nefrankovana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo. — Cena za oglase po pogodbi.

Politika strasti.

V Gorici, marcija 1894.

Na nobenem polju ni treba bolj mirne krvi, ko v politiki. Mirna kri zdrava kri. Komur ni dalo nebo treznosti, naj bi se nikoli ne lotil politike. Strastni ljudje so najslabši politiki, ki desetkrat toliko poderejo, ko sezi-dajo. Včasih tudi sebe vničijo. Koliko njih je vže vmo-rila strast! Kateri Slovenec se ne spominja s hvalež-nostjo Božidara Raiča? Koliko je mož delal in koristil na svojem mestu! Ko so ga pa izvabili v viharno par-lamentarno življenje, so mu nakopali smrtno bolezen, ki ga je tudi pobrala dvajset let prezgodaj! — Ali še večo škodo dela politika strasti, ker neti razpor in sovražstvo. Pri drugih narodih se to toliko ne čuti, ali pri našem ubornem ljudstvu, ki ima tako malo svojih mož, je politika strasti osodepolna. Lehko rečemo, da nam je v zadnjih 30 letih več škodovala strast svojih ljudi ko nasprotniki. — Toda nikjer, menim, ni strast tako slabo gospodarila ko na Goriškem. Strast je vrgla in ponižala državnega poslanca Černeta, ki je imel srce za Slovence in ni zaslužil takega ponižanja. Strast je hotela po sili strmoglaviti barona A. Winklerja. Sreča je hotela, da je Winkler vendar le zmagal. Kaj se je takrat pisarilo proti njemu, in vendar koliko je mož še pozneje koristil Slovincem! Vže l. 1879. torej se je hotelo moža osramotiti, vničiti, zavreči, a l. 1893. so ga še prosili, naj sprejeme deželno poslanstvo. Kako gospodarstvo z močmi, kakor bi bilo na Angleškem.

Strast je pred 5 leti zopet priklopela in podrla državnega poslanca dr. vit. Tonklija. Od začetka je bilo videti, da se gre samo za to ali ono željo, n. pr. za odborništvo Gregorčičevo, ali za večo narodno od-ločnost, toda strast je narasla in ljudi popolnoma pre-slepila. Radi te ali one napake, resnične ali izmišljene se je obsodilo celega moža in ga ponižalo pred svetom za pravega sleparja in za izdajico naroda. Ž njim in za njim pa se je oblatilo in ponižalo še mnogo drugih rodoljubov, ki so slovenskemu narodu potrebni. Strast je bila vže tolika, da bi bila vničila vse nasprotne rodoljube, ako bi bilo mogoče!

Menili smo pa, da se je ta strast v 5 letih neko-liko ohladila. Gospoda imajo vajeti v rokah in vidijo

zdej bolj od blizu, koliko „mrvic“ se doseže pri vladi in v državnem zboru. Toda motili smo se!

O priliki zadnjega zborovanja deželnega zbora goriškega je bruhnilo zopet na dan vse peklensko so-vražstvo, ki gre naravnost na to, da osramoti in uprav vniči slovenske rodoljube: dr. vit. Tonkli-ja, dr. N. Tonkli-ja, dr. A. Lisjaka, prof. T. Čerina, dr. I. Abrama, veleposestnika A. Kocijančiča in B. Mahorčiča. Neka stranka „skrivnih politikarjev“ se je izmislila de belo laž, koja je telegrafovala „Edinost“, in potem na dolgo in široko razpravljala po „Soči“, „Primorcu“, „Rinno-vamento“, „Edinosti“, „Tagblattu“, po „Reichspost“ in morebiti še kje. Vse je izmišljeno, vse je le podla agitacija proti poslancem in njih prijateljem. Nimamo kaj popravljati, ker ni prav nič tako res, kakor je v imenovanih listih objavljeno.

Veseli nas pa vendar, da je dr. vit. Tonkli nastopil edino pravo pot do zadoščeuja in dokaza res-nice. Vložil je namreč tožbo proti „Soči“ in „Rinnova-mento“, koja tožbo raztegne morebiti še na druge obrekovalce. Andrej Gabršček — kojega pomilujemo — bode imel priliko dokazati resnico svojih trditev, ako ni bil mistificiran in na led speljan. Priče, pravi, da ima. Ni se tedaj bati: resnica pride na dan in slovensko ljudstvo izve, kdo je lažnjivec in slepar. V prvi vrsti se gre za poštenje in za koristi slovenskega naroda, ki mora izvedeti resnico, ako hoče sploh do mira in sporazumljenja.

Vit. Tonkli je imel vže pred leti dolžnost tožiti. Česar ni tedaj storil, ker je menil, da ima opravi-ti samo z rodoljubi, naj zdej izpelje do konca. To morajo želeti vse stranke, ne glede na politično pre-pričanje. To mu pa zagotovimo v imenu poštenih ljudi v Gorici: Slovencev in Italijanov, da ako odstopi od pravde ali ako se vda, bomo morali o njem misliti, da ali res nima časti, ali pa mu ni do nje. Osleparjeno in nalaganó slovensko ljudstvo pričakuje od njega pojasnila in — pomoči. O tem pa drugi krat več.

(Opomba uredništva. — Ta članek smo objavili na izrecno prošnjo gospoda, ki nam ga je poslal, ker mu morajo biti goriške razmere veliko bolj znane, kakor uredništvu „Prim. lista“; zato pa prepuščamo odgovornost g. člankarju.)

Sv. Oče Leo XIII.

Rimski papež in — Slovani

Molitve, katere je Leo XIII. za 5. dan julija uvrstil v duhovski brevijarij in katere je pripisal duhovnikom vesoljnega sveta, so prekrasne in prisrčne. Lahko rečemo, da so med svetniki-spoznovavci najlepše in najginjlivejše. V prvih večernicah (na predvečer) se odlikuje slavospev: *Sedibus coeli nitidis itd.*, ki zasluđuje, da bi se preložila na klasičen jezik in da bi se po šolah učencem razlagala in učila. Tukaj jo podajamo v Bilčevi prestavi:

Kristjani, pojte slavo zdaj
Junakoma, ker vzeta v raj,
Lepota, kinč in stebra dva
Naroda sta slovanskega.

V ljubezni bratu brat udan
Pusti z ljubezni samostan;
Oba hitita urno t e —
Narodom dat zveličanje.

Bolgar in Čeh in Moravan
Nebeške luči vživa dan;
Neštete trume, divlje prej,
Peljata v čedo Petru zdej.

Vaj venča venec nevenljiv,
Oj čujta prošnje jok ginljiv;
Slovanom nekđaj daní dar,
Ohranita Vidva vsikdar.

Časti rod Vaji plemenit,
Naj hrani večne vere svit;
Kar dal prvak je, dal bo Rim,
Življenje večno dal bo vsim.

Oj Stvarnik, Rešenik sveta,
Ki vir si vsega dobrega,
Naj se razlega hvala Ti,
Naj večna slava Ti doni.

V jutranjicah bere se v četrtem, petem in šestem berilu drugega nočna zgodovina slavnih bratov sv. Cirila in Metodija. Ker je ta zgodovina tako kratko in jedrnato pisana, podati jo hočemo tukaj blagovoljnim čitateljem proto prestavljeno:

„Ciril in Metodij, pristna brata, rojena v Solunu, odličnem mestu Makedonije, prišla sta v mladosti v Carigrad, da se v glavnem mestu jutrovih dežel izučita v znanostih. Obadva sta v kratkem času izvrstno napredovala, posebno Ciril se je tako odlikoval se svojo učenostjo, da so mu predali častno ime filozofa, to je prosvetljenega modrijana. Ne dolgo potem je Metodij stopil v samostan. Cirila pak so poslali po nasvetu cesarice Teodore in na povelje patrijarha Ignacija v Herzenez k tam prebivajočim Kazarom. Tam je ljudstvo z Božjo pomočjo podučeval, od krive vere odvrnil in pravovernim kristjanom pridružil.

„Ko je to trudapolno delo srečno dokončal, vrnil se je zopet v Carigrad in od tod se podal v samostan Polihron, kjer je Metodij že od prej prebival. Ko je Rastislav, knez Moravski, čul in zvedel, kaj je Ciril pri Kazarih Bogu ljubega opravil, poslal je poslanike v Carigrad k cesarju Mihaelu III. s prošnjo, naj bi mu poslal evangeljskih delavcev. Izvolili so za to delo Cirila in Metodija in ju poslali v Veliko Moravo; tam so ju sprejeli z veliko častjo.

„Jako marljivo in iskreno sta podučevala narod v materinskem t. j. slovanskem jeziku. Ciril je že popred pismo izumil za slovanski jezik in sedaj sta Ciril in Metodij prestavila sv. pismo starega in novega zakona

LISTEK.

Nočni potnik.

Jasna poletna noč odeva trudno zemljo. Po nebesnem oboku plava ponosno ščip in pošilja svoje blede žarke na zemljo — v solzno dolino. — Navzgor po prašni cesti ob bistri Soči koraka samotni potnik z malim brešnom na hrbtu in z grčavo palico v roki. Vidi se mu, da je vtujen, ker počasna mu je hoja. Slednjič sede na kamen ob cesti ter jame ogledovati mesec. Kaj zre na njem tako zanimivega in kaj si pri tem misli, ne moremo razodeti radovednemu bralcu. A solze, tekoče potniku po cvetočem licu, pričajo nam jasno, da mu teže srce otožne misli.

Ko se malo odpočije, nadaljuje svojo pot. Prišedši do štirivoglatega, obzidanega prostora, v kateri vodijo lesena, vže sprhnela in trohlena vrata, na stečaj odprta, ustavi potnik korake. A ne sede na kamen ob cesti, ne ozira se v blede mesec, skozi vrata zre v obzidan prostor, kjer vidi križ pri križu, grob pri grobu, — pokopališče. Nehote se strese in spreleti ga groza . . . Čuj, v zvoniku bližnje vasi bije ura. Potnik šteje: „Ena, dve, tri . . .“ Kakor narašča število udarcev, tako narašča strah v njem. Došteje jih enajst. — Bi-li bežal ali ostal? — Bežal bi, a čudežna moč pridruđuje ga v kraju groze, tira ga v mirni dom mrtvaški.

Koncem prevlada v njem skrivostna moč. Klobuk sname z glave in vstopi varno in tiho. Zdi se mu, da mu šepetajo od vseh strani duhovi: „Človek, ne budi nas!“ Sova oglasi se s stare jablane, in otožno se razlega njeno skovikanje po samotnem kraju. Veter pa, ki je bil z nočjo vedno krepkeji, sname raz križ osušen venec ter ga vrže potniku pod noge, kakor bi ga hotel opomniti: Do tukaj, naprej ne!“

Nov strah prešine potnika, a otrese se ga. Skrivnostna moč vleče ga dalje mej grobove do visokega, črnega križa, stoječega sredi pokopališča. Tu se prekriža potnik ter jame šepetati tiho molitvico.

Čez nekaj trenutkov stopi dalje, pazljivo oziraje se po zelenih gomilah, kakor bi česa iskal. Kar se izpodtakne ob kamen in omahne v omladno travo. Z obrazom zadene ob nekaj trdega. Ustane, pogleda in — oh groza, — — — mrtvaška glava je . . . Pošastno zijá mu nasproti. Potnik strepeta liki vrbi v vetru, a vendar se ojunáči.

Strah podi mu misli po glavi, kakor vihar sive megle. Nehote počiva mu oko na črepinji in nekaj vprašuje v njem: „Kje je žar in svitloba očij, ki so zrle iz onih praznih jamic? — Kje je njihov ogenj, ki je navdajal sè strahom sovražnika i sè spoštovanjem podložnika? — Kje milina in bajnost njihova, ki je čarala in mamila srca? — O kje je? — Vprašaj črve v zemlji, kam so odnesli žar in svitlubo; zakaj so pomorili ogenj, zakaj so spremenili milino in bajnost v

v slovanski jezik. Zato se sv. Ciril in Metodij visoko častita kot osnovatelja slovanske pismenosti in narodne omike.

„Do samega Rima se je razglasilo in zaslislalo, da sta Ciril in Metodij Slovanom v Veliki Moravi slovansko pismo vpeljala, da sta sv. pismo v slovansko prestavila. Papež Nikolaj I. povabi ta izvrstna brata, da prideta v Rim.

„Onadva se podata v Rim in neseta se seboj ostanke sv. Klementa I. papeža, katere je Ciril v Herzonezu našel. Ko je to zvedel papež Hadrijan II., naslednik papeža Nikolaja, šel je z duhovniki in množico ljudstva Cirilu in Metodiju naproti ter ju sprejel z veliko častjo.

„Protivniki so Cirila in Metodija pri papežu zahtevali, da službo Božjo po slovanski obhajata; onadva pa sta tako jasno dokazala, da je to bilo neobhodno potrebno, ter to tako jasno spričala, da so ju papež in duhovniki pohvalili in potrdili slovansko službo Božjo. Potem sta prisegla zvestobo veri sv. Petra in rimskih papežev in Hadrijan ju posveti za škofa. Pa Bog je sklenil, da Ciril v Rimu umrje, ne prestar, pa bogat na dobrih delih. Njegovo telo so s slovesnim pogrebom počastili in najprej ga položili v grob, katerega si je papež Hadrijan napraviti dal, potem pa prenesli v cerkev sv. Klementa; tam so ga pokopali. Ko so telo Cirilovo peljali psalme pevaje skozi mesto, skazovali so mu Rimljani tako čast, da njegov pogreb ni bil podoben žalostnemu sprevedu, ampak zmagoslavnemu prohodu.

„Metodij se je vrnil v Veliko Moravo in je tam, po milosti Božji za škofa postavljen, zvesto skrbel za svoje verne ovčice, slovanske kristjane.

„Tudi prebivalcem Panonije, Bolgarom, Dalmatincem je vpeljal Božjo službo v slovanskem jeziku in se je mnogo trudil, vpeljati Božjo službo v Veliki Gorotaniji.

„Papež Janez VIII., naslednik Hadrijana, poklical je Metodija v Rim, ker so ga protivniki tožili za to, ker je Božjo službo pri Slovanih vpeljal v slovanskem jeziku. Metodij se je popolnoma opravičil pred papežem in pred pričujočimi duhovniki; papež ga je od veselja objel in potem povišal za nadškofa v deželah slovanskih. Dal mu je priporočilne liste na kneze slovanske in ga poslal nazaj v Veliko Moravo. Metodij je zdaj zopet marljivo pasel čredo Gospodovo ter vse, tudi ječo rad pretrpel v čast Božjo in izveličanje svoje črede. Krstil je češkega kneza in njegovo ženo, širil daleč okolu službo Božjo v slovanskem jeziku. Kakor nekateri pisatelji pravijo, vstanovil je škofovski sedež v Lvovu, prišel tudi v Moskvo in Kijev, zatem pa vrnil se v Veliko Moravo. Ko je čutil, da se mu bliža poslednja ura, opominjal je duhovnike in narod, naj živijo po Božjih zapovedih. Potem pa je mirno in sladko v Gospodu zaspal. Njega so v Moravi jako slovesno zakopali, kakor Njegovega brata v Rimu“. (Glej Družbe sv. Mohorja: Sv. brata Ciril in Metod leta 1885. str. 51).

Cerkev in šola.

„Bratovščina sv. Cirila in Metoda“.

Že več let obstoji v Trstu v župni cerkvi sv. Jakoba bratovščina, ustanovljena v čast blagovestnikoma

slovanskih narodov, sv. Cirilu in Metodiju, kojih ime nosi. Znano je, da je že slavni škof Slomšek na Štajerskem l. 1852. ustanovil tako bratovščino z blagim in

temno praznoto, ostudno trohlobo. — A kaj ti odgovoré črvi? — Pomilovali te bodo morda? — Nikakor ne. — Hladno ostanejo pri svojem delu, kakor bi hoteli reči: „Nam ni nič do tega, bodi tebi prav ali ne. Zakaj si, človek, iz mesa? Zakaj je meso iz zemlje? Odkoder je, tja se mora vrniti. — Mi zahtevamo svoj del: reši, kar rešiti moreš!“

Kje so oni lepi, kodravi lasci, ki so krasili ponosno glavo, ki so liki svilenim nitim krivali in ovijali tilnik? — Kdo je porezal težke, lično pletene kostanjeve kite, v kojih je vsako nedeljo tičal šopek pestrih cvetic? — — Črvi ti odgovore: „Mi zahtevamo svoj del: reši, kar rešiti moreš!“

Ušesa, ki so čula vže v zibelki nežno pesmico materino:

Spavaj, dete, spavaj.

Z angeljci se smehljaj ni jih več nikjer. Čula so mili glas zvonov in veličastno petje vernikov. Čula so otožne glase slavčka, skritega v vrbovju ob šumečem potoku. Čula so visoko pesen škorjanca, dvigajočega se od zemlje v sinje višave. Čula so živahno žuborenje srebropenega studenčka, vrvrjajočega kakor pravi pesen:

Izpod skale,

Poke male

Čula so tudi votlo grmenje slapa in bobneče drvenje od srda penečega se lijaka. Čula so toliko prijetnega in veličastnega, a kje so sedaj? — Ni jih nikjer.

„Pač so“ oglase se črvi.

A kje?

„Doma — v zemlji“.

Pokažite ja vendar.

„Ne moremo, ker prah so in pepel“.

In ustna? Zakaj režé tako grdno, pošastno? — Zakaj ne igra na njih nasmeh kot nekđaj? Cvetela so kot cvetka vrtnica, a sedaj so smrtno bleđa? — Kam je izginila rudečica iz njih? — Besed ne govore več, niti dobrih, niti slabih, niti prijaznih, niti sovražnih. Ne molijo več, ne kolnejo več. — — — A, kaj bledem! — O ustnih? — Saj jih ni Le gole čeljusti režé v me, grdó, grozno. Le režite, ne pobegnem pred vami. — In čemu bi? — Pameten človek ne beži pred lastno podobo. — — Nisi-li ti, glava mrtvaška, koščena in bleđa, pravi istiniti znak moje ničnosti? — Minejo dnevi, pretekó tedni, preidejo mesci, in tudi jaz bom, črvi, vaša hrana. V možganih, kjer se mi poraja sedaj toliko nečimernih mislij, bo enkrat stanovanje vaše. V srcu, kjer vladajo sedaj strasti, predrzni upi, nedovoljene želje, gospodovali bodete v kratkem vi, ki me opozarjate sedaj: „Reši, kar rešiti moreš!“ In rešim, upam, kar rešiti morem“.

Tako premišljuje in razmotriva neznani potnik. Solze se mu utrinjajo in kapajo na bleđa črepinjo, ležečo mu pri nogah. Slednjič se predrami iz zamišljenosti. Plaho ozira se okrog, kar zapazi dobre tri korake od sebe križ ob zidu. Oddahne se, kakor človek, ki

svetim namenom, da bi njeni udje molili za brate Slovane, ki živé ločeni od Kristusove Cerkve v razkolu. Isti vzvišeni namen ima tudi bratovščina v Trstu ter so se tudi pri zadnjem občnem zboru dne 6. t. m. sprejela v tem smislu spremenjena pravila, po katerih dobi društvo pravi znak cerkvene bratovščine, ker dobé udje priliko udeležiti se sv. odpustkov s posebnimi molitvami v čast sv. slovanskima apostoloma za zjedinenje vseh Slovanov v katoliški Cerkvi. Ta pravila objavimo o svojem času, ko bodo potrjena od dotičnih oblastev. Poleg že omenjenega pa ima ta bratovščina še drug poseben namen, da se namreč njeni udje vežbajo v slovenskem cerkvenem petju, kojega poduk vodi sedaj vrli učitelj slovenske šole pri sv. Jakobu g. Kiferle, ki je tudi tajnik in denarničar bratovščine. Gotovo je tudi ta namen dober in vzvišen, ker se z ubranim petjem povečuje služba božja. Zato srčno želimo, kakor so nekateri možje pri občnem zboru omenili, da bi se kmalu poravnala nasprotja, ki so nastala glede slovenskega cerkvenega petja v cerkvi pri sv. Jakobu; zakaj vežbanje v cerkvenem petju nima pravega pomena, ako nimajo pevci prilike peti v hiši božji pri sv. maši. — Predsednikom te bratovščine je bil izvoljen pri občnem zboru urednik našega lista; sicer pa je bil enoglasno potrjen prejšnji odbor. — Ker je bratovščina imenitne važnosti, da se po njej ohrani in poživi verski duh mej tržaškimi katoliškimi Slovenci, zlasti mej delavci, kojih je mnogo udov te bratovščine, ter da se po njej kolikor toliko s pobožno molitvijo pripomore, da se uresniči goreča želja in naperi slavnega papeža Leona XIII., da bi se povrnili razkolni Slovani v katoliško Cerkve; zato prav toplo priporočamo to bratovščino vsem tržaškim Slovincem.

Nagovor Leona XIII.

Dne 2. marča je bil spominski dan kronanja slavnega Leona XIII. kot vrhovnega poglavarja vesoljne

Kristusove Cerkve. Zares imeniten dan je to za vsacega pravega katoličana, ki mora le Boga hvaliti, da je dal v sedanjih žalostnih časih svojej Cerkvi tako modrega vladarja.

Kakor vsako leto ta dan, prišel je tudi letos zbor kardinalov poklonit se sv. Očetu in mu čestitat, želeč, da bi še mnogo let njegovo glavo dičila kronatiara. Čestital je letos v imenu svojih bratov kardinalov Monaco La Valleta, na kar je odgovoril Leon XIII.:

„Dasi že zahaja solnce našemu življenju, bomo vendar do zadnjega trenutka delovali na to, da človeštvo vedno bolj in bolj spoznava blagodejni vpliv katoliške cerkve. To je toliko bolj potrebno, ker se dandanes na glavo postavljajo pojmi o poštenju, pravici, avtoriteti, svobodi ter socijalnih pravicah in dolžnostih. Cerkev katoliška se zato trudi, da pri raznih narodih zopet oživi načela vere in pravosti, da razjasnjuje prave vzroke obstoječega zla, da razkriva namere framasonov, da spravlja koristne naprave v soglasje s pravico in resnico ter da vzbuja v krščanskih družinah vseh raznovrstnih stanov čut za pravicoljubje in ljubezen do bližnjega in sicer med vladajočimi dostojnost, pri narodih pa podložnost, pri vseh pa hrepenenje po miru, ki nam dohaja le od Boga. Cerkev si šteje tudi v nalogo, da studije vravnava po načelih krščanskega modroslovja, kakor se je to nedavno zgodilo v okrožnici o razlagi sv. pisma. Mi mislimo, da bo po delovanju Cerkve vsejano seme dalo bogato žetev ter Vam zato v zagotovilo podeljujemo svoj blagoslov.“

V kratkih pa jasnih potezah je narisal tu slavni papež nalogo katoliške Cerkve, kako morajo njeni nauki prešinjati vse življenje vseh slojev in stanov, zasebno in javno.

Bog živi in ohrani Leona XIII.!

najde, kar je dolgo željno iskal. Takoj skoči h križu in ga hoče objeti, a v tem zapazi, da je izrut.

„Torej ni res!“ vsklikne bolestno. Vendar ogleduje križ natančneje in bere na njem: „Tukaj počiva Ana Hmeljak . . .“

„Vendar, res je!“ vikne mladenič pol v strahu, pol v začudenju. „Mati, tu je vaš grob. Našel sem vas, kakor sem vas ostavil pred šestimi leti. Le križ . . .“ mladeniču zastanejo besede. Zbegano zre sedaj na izruti križ, sedaj na črepinjo.

„Mati, mati, našel vas nisem!“ zavpije čez nekoliko časa in zre v novoizkopan grob, zevajoč pred njim. „Vaš grob je prekopan, izrut vaš križ.“ Pregnali so vas iz mirnega domovja, da bi drug užival pokoj na vašem mestu Bilo je vže kasno. Upehan bil sem in truden; a lezel sem vendar dalje, dalje do vašega groba, mati. — A kaj sem našel? —

Ko sva šla pred šestimi leti — z očetom v širni svet, bil je vaš grob še svež. Tretjikrat še-le vzniknile so iz njega cvetke. Križ na njem bil je še nov, lepo pobarvan. — Ko sem brbljal takrat z očetom poslednjo molitvico na vaši gomili, nisem si mislil, da dobim tako, ko se vrnem. Nisem mislil takrat, da bom objokoval pri povratku očeta, katerega mi je ugrabila smrt daleč v tujini. — A vendar je tako.

Sam sem sedaj na svetu. Starišev ni več. Mesec in zvezde pravijo mi migljaje, da so tam gori v sinjih nebesih. — Bratov nimam, sester nimam, sorodnikov ni-

mam; a vendar sem prišel sem? Kaj me, je neki tiralo v kraj tužnih spominov? — — Ljubezen do vas, o mati. Hrepenenje, da bi videl še enkrat vaš grob, objel še enkrat križ na njem, utrgal cvetko ž njega za spomin in zopet šel mej svet. — A groba ni več, križ je izrut in pomandrane cvetke. — —

Vse me je zapustilo, kar mi je bilo dragega na svetu. A še živi Oni, ki žalostne teši in briše revam solze. Ako so me zavrgli vsi, On me ne zavrže. Vi pa, dragi stariši, ki gledate z nebes na svojega zapuščenega sina, prosite Boga, da bi ga vodil po nevarni stezi življenja in da bi ga slednjič pripeljal zopet v vaše naročje Z Bogom domače livade! — Z Bogom grobovi! — Z Bogom za vselej!

Po teh besedah odide s pokopališča. Še enkrat se ozre v domače kraje in obrne se. — Toda čuj! — Petelin zapoje v domači vasi in ura bije v zvoniku tri. Zdi se mu, kakor bi ga potelinov klic in glas zvonov vabila nazaj, nazaj v domači kraj, kjer je preživel najlepša, najsrečnejša leta, — leta detinska. A potnik ne uboga vabilnih klicev. — Po noči je prišel, po noči odhaja — — kama? Iskat nove domačije po širnem svetu — — —.

Slovenske srednje šole.

Pri razpravi o srednjih šolah v šolskem odseku je naučni minister Madejski obljubil celo gimnazijo (deloma slovensko) v Kranji in slovenske paralelke v Celji. Dr. Gregorčič se je pritožil, da nimamo Slovani na Primorskem nobene srednje šole. Priporočal je novo gimnazijo v Pazinu in slovenske paralelke v Gorici. Pri tej priliki je spominal prevelike strogosti na gimnaziji in realki

v Gorici. Pri tem je navajal tudi osebe in disciplinarne stvari. Minister je prav neprijazno odbil Gregorčičeve zahteve, rekoč, da vlada ima gledati tudi na želje Italijanov in Nemcev, koji jo podpirajo, v tem, ko jo Primorski Slovani ne podpirajo. Očital je poslancu, da spravlja na dan tajnosti iz profsorskih konferencij. Dr. Gregorčič je to očitanje odbil, rekoč, da so mu stvari od drugod znane.

Narodno gospodarstvo.

Zakaj smo ubogi?

(Dalje.)

Poslanec, od kmetovalcev izvoljen, se je v dunajski zbornici pritožil, da kmeti nimajo delavcev, stariši ne podpor, ker mladina v mesta hiti, da tam prosto streže strasti, ki jo je zmagala!

Razuzdana mladina polni bolnišnice, tudi norišnice, neukročena „ljubezen“ goni jo v smrt! Ali ni treba za razuzdaneže ničesar plačati? Kedo plača? Kmetovalec zgubi delavce, pa še plačuje za njihove — čistosti? Poznam ubogo občino, ki mora stotine izdati za bolnišnične stroške, ki so prišli zaradi premale ljubezni do čistosti. Ravno ista mora dati zavoljo nezakonskega otroka 300 gl.!!

Včasih, ko mladina ne zavoljo čistosti, preveč zaide, se sklenejo zakoni, da bodo otroci vsaj živili pravice zakonskih in bo vest v redu; pa oče siromak, mati uboga in otroci —?

Povej mi, ljubi kmetovalec, za kaj pridejo največe dolžade, katere moraš plačati ali županu ali davkarji? Ali ni tega vzrok selitev mladine v mesta, prepogostni zakoni revnih? Zakaj pa sili mladina v mesta, si slišal in veš! Zakaj se hoče vse omožiti in oženiti? Mari poslušajo sv. Pavla, ki pravi, da „je bolje tako biti“?

Mari poslušajo Vzveličarja, ki je tako pogosto priporočeval in učil, da moramo same sebe prenegovati, si silo delati za nebeško kraljestvo? Meniš li, da so pridige le v cerkvi potrebne? Meniš li, da je čistost le za nebesa potrebna, na katera morebiti že ne misliš veliko, omočen od jalovega in lažnjivega duha tega časa?

Kaj praviš, dragi kmetovalec, ali ni čistost tudi za to potrebna, da bodeš lože obdeloval svoja polja, da bodeš veliko manj davkov plačeval?

Vidiš takaj vzrok sirotentja našega! Ali ga ne vidijo še tako slabe oči? Ali se ne da kar z roko prijeti? Ali boš še molčal, kedar boš videl, da se zlahtni čut sramožljivosti na eni ali drug način mori. Boš dopustil voglarenje okoli svoje hiše, otrokom in poslom v slabe družbe, brez nadzorstva na ples? Noben pameten gospodar ne bo tega pustil! V strahu božjem drži družino, varuj jo tudi lenobe, ki je začetek vsake grdobe in boš sebi, otrokom, poslom, soseski, narodu pripomogel do pravega blagostanja!

Kaj pravi naš pesnik?

„Povrni se samo v prvotnost nazaj,
In našel povsodi prvotni boš raj!“

Nazaj torej k staremu poštenju, koje nas uči stara in najstarejša knjiga, sv. Pismo in v njem večna Resnica!

II. Pomanjkanje zmernosti — vzrok uboštva.

Ako ješ in piješ le toliko, kolikor potrebuješ, da si svoje moči ohraniš in če si mlad, tudi povečaš; varuješ se pa take in tolike jedi in pijače, ter takih reči, ki so ti v škodo, potem si zmeren, imaš pravo mero.

Dobri gospodarji imajo pri kremenji živine pravo in stanovitno mero po starih izkušnjah, da ne pridejo v škodo; človek je pa vendar nekaj več kot živina in za to je še bolj vreden prave mere, zmernosti v vseh rečeh.

Stara, pametna zmernost pa peša in siromaštvo se množi. Koliko in kake reči spravijo danes ljudje v svoj lastni život (naj bi bil že le kak malovreden „žakelj“), ki niso potrebne niti za rast, niti za ohranitev moči, da, so celo škodljive, strupene! In za to dajo neverjetno veliko denarja, ogromne svote! Koliko več, kakor za vse cerkvene potrebe? Strup v nos, da začnem od zgoraj, strup v usta in želodec, strup gonijo v vse žile!

Tabak vohajo, da jim iz nosa kaplja, žvečijo, da si ves okus zamoré, kadijo in kurijo, da najbolje sline izpljujejo, ali če jih požirajo, pa želodec in kri in možgane ostrupijo.

Ali je to zmernost? Ali je tabak potreben našemu telesu? Ali brez njega ljudje niso nikoli živeli? Ali ni tabak celó škodljiv zdravju? Le berimo „Naše škodljive rastline“ popisane od prof. Cilenška mej knjigami družbe sv. Mohorja l. 1892. in 1893. Vse, kar človeku služi v jed in pijačo, vse se tudi eni ali drugi živali prilèže; le od tabaka nisem še nikoli slišal, da bi se prilegel kaki živali, velikoveč crkajo živali po njem.

Koliko denarja bi imel narod v svojem gospodarstvu, ako bi mi vse stroške za tabak v posojilnice, hranilnice, ali recimo, le v občinske blagajnice nalagali!

V vsakej občini bi se tudi našel mož, ki bi sprejemal denarje takih, ki so se tabaku odpovedali iz pametnih razlogov, bi imena in svote zapisoval, ter v poštno ali drugo hranilnico vkladal. Vsako leto bi sklical skupaj vse tobačarje, take, ki s tabakom svoje telo trpinčijo in take, ki dajo dotični denar hraniti, da se jim ni treba s tim smradom grditi, pa bi potem lahko slepci videli in gluhi slišali, kako le pri tem še zmernost bogati mošnjo in zdravje, nezmernost pa obojno močno oškoduje. Prvi bi imeli pepel in žindro v „fajfah“, smrad in strup v žilah; a drugi denar v hranilnici. Kateri bi bili bolj zadovoljni in srečni?

(Dalje prih.)

Sv. Lucija ob Soči. V naši bližnji sosesčini na Kozariščah sešlo se je 5. t. m. več posestnikov iz Kozarišč ter je sklenilo ustanoviti „mlekarsko društvo na Kozariščah“. Sprejeli so v ta namen prebrana pravila enoglasno ter izbrali odbor, kateri bode od podpisanih posestnikov vsprejeta pravila predložil v potrjenje visok. c. k. namestništvu v Trstu ter bode do potrjenja pravil v imenu na tem shodu zbranih posestnikov opravil vsa društvena opravila in brž začel zidati društveno mlekarnico. Upanje je, da pristopijo k društvu vsi Kozariščani in tudi sosedje Čiginjci. Stari, izkušeni mlekarji in maslarji od Sv. Lucije so novorojenemu društvu kumovali ter so mu pomogli na noge z dobrim svetom in s peresom. Bog blagoslovi pošteno prizadevanje! Združeno človeško moč naj spremlja božja pomoč!

M o s t a r.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Dunaj. Državnega zbora poslanci delujejo prvič v odsekih, pri katerih vsako stvar na drobno pretresejo in potem pripravijo dotične predloge za sejo zborovo. Zato moramo najprej pogledati kaj delajo razni odseki. Budgetni odsek je najprej rešil najvišji računski dvor, zatem račun o tabaku. Zanimalo bo marsikakega, da se v naši polovici pokadilo pretečeno leto raznega tobaka za 86,616.450 gld. In vsi ti goldinarčki grejo v dim! — Kaizl je predlagal resolucijo, naj se odpravi kolek za časnike in koledarje, a minister Plener je ugovarjal, da časniški kolek državi donša 1,620.000 gold., katerih ni lahko pogrešati. — Pri razpravi o zemljiškem in hišnem davku je povedal minister, da se že pripravljata zakon zastran pregledovanja katastra, ki se ima vršiti l. 1896. — Finančni minister je izjavil, da vlada tekom preosnovljanja davkov predloži nasvete, da se del davka od posesti prepusti deželam; nameruje tudi povišati davek na žganje in deželam prepustiti en del povišanih dohodkov. — Minister grof Wurmbbrand je izjavil, da simpatično pozdravlja nasvete glede povzdige male obrti, in da bode vlada nastojala odrediti vse potrebno, da se pospešuje domača in mala obrt. — Finančni minister je energično branil vravnava valute, ker to zahteva korist vlade in dežele, pred vsem pa znotranji in zunanji kredit države. — Naučni minister je izjavil, da se protivijo načelni pomisleki temu, da bi se osnovala italijanske fakultete, pač pa se vlada trudi, da kolikor možno razširi italijanska predavanja na vseučilišču v Inomostu. Povdarjal je, da vlada smatra za svojo dolžnost, ozirati se na kulturne potrebščine posameznih narodov, kolikor dovoljuje finančna sredstva, vendar se mora ogibati vsega, karkoli bi utegnilo poostrižiti narodna nasprotstva. Gledé slovenskih vsoprednic na Celjskem gimnaziju je rekel minister, da namerja preiskovati to zadevo in da bo na temelju poizvedovanj predložil postavodajalstvu konkretne predloge in gledé gimnazija v Kranju, da principijelno dovoljuje cel gimnazij, ne da bi od občine zahteval doneska, ki so ga prej zahtevali od nje, a Heilsberg je precej nujno priporočal vladi, naj gledé srednjih šol nič ne spreminja na sedanji posesti. — Gospodarski odsek je brez spremembe vsprejel vladino predlogo gledé začasne uredbe trgovinskih odnošajev z Rusijo, ter sklenil v državnem zboru priporočiti nujnost gledé razprave v tej zadevi. — V polni seji državnega zbora dné 26. februarja predložile so se razne interpelacije. Posl. Cianj je vprašal, da li je res, da vlada namerja olajšati uvoz francoskega vina s posebno klavzulo. Justični minister je odgovoril na Gregorčevu interpelacijo gledé celjskega avskultanta dr. Glasa, ki je baje pri neki sodnijski obravnavi starega veterana Vrbnika pital s „Trotel“. Minister je zagovarjal napadanega avskultanta, pa tudi priznal, da je treba obžalovati in grajati besede, kojih je dr. Glas govoril proti Vrbniku, in da je nemudoma vse potrebno ukrenil, da se ne bodo več ponavljali nedostojni izrazi sodnijskih uradnikov nasproti strankam. Poslanec Vošnjak je interpeloval ministra za notranje zadeve radi postopanja okrajnih glavarstev v Celovcu in Beljaku proti slovenskim posojilnicam. — V seji 6. marca je posl. Klun interpeloval pravosodnega ministra, kaj misli ukreniti, da bodo sodni uradniki na Slovenskem popolnoma zmožni slovenskega jezika. V isti seji bi morala priti na vrsto zadeva Spinčičeva, ali dr. Laginja je predlagal, naj se ta zadeva dene z dnevnega reda, kar se je tudi zgodilo. — Vsprejela je poslanska zbornica tudi predlog, da se o novem kazenskem načrtu razpravlja skrajšano. Vlada je načelnikom klubov izročila načela zastran volilne preosnove, ki so ta-le: a) Na dosedaj obstoječih volilnih razredih se

ničesar ne spremeni niti giedé razdelitev mandatov, niti gledé zahtev za volilno pravico; b) Dosedanji volilni okrajni kmet-skih občin volijo direktno, kjer to sklene deželni zbor; c) Osnuje se nov volilni razred, v katerem imajo pravico voliti samoupravni avstrijski državljani moškega spola, ki so dopolnili 24leto starosti in niso po § 20. državnega volilnega reda z dné 2. aprila 1873. izključeni od volilne pravice in že šest mesecev stanujejo v dotičnem volilnem okraju — in ali so dovršili javno avstrijsko gimnazijo, realko ali pa jednako veljavno pripoznano učiteljišče — ali z vspedom dovršili obrtno ali kmetijsko šolo, katero vzdržuje dežela ali pa država, ali so si pridobili pravico do jednoletne prostovoljne vojaške prezentne službe v vojni ali deželni brambi, ali so že dve leti zavarovani pri kaki bolniški blagajnici, ali pa že vsaj dve leti plačujejo kak državni direktni davek. Novemu volilnemu razredu se odloči 43 poslancev in sicer Trstu, Goriški, Istriji, Koroški, Kranjski po enega. Štajerski pa 2 poslanca. No, menda ne bo preveč! Pač bo treba iskati pravega moža, ker ta bo imel rešiti splošno socijalno bedo! — Budgetni odsek je vsprejel načrt zakona o izvršitvi prometnih naprav dunajskih. — V seji 9. marca je vlada stavila predlog, naj se podaljša budgetni provizorij za april in maj. Zbornica je v vseh branjih vsprejela zakon o začasni uredbi trgovskih odnošajev z Rusijo. — Ferlesovo izneverjenje na Dunaju je dalo povod, da je finančno ministerstvo ukazalo, da se pregledajo vse državne blagajnice po vsej državi. Nehoté nam ide na misel odgovor francoskega kraljevega bebca, kateremu je neki vpliven plemeniti dvornik žugal, da ga ubije. Kralj je tolažil svojega norca, da v dveh urah ukaže obesiti plemenitaša, ako kaj žalega stori norcu, na kar mu norec prav nedolžno reče: Veličanstvo, jaz bi prosil, da ga ukazete obesiti dve uri poprej, nego mene ubije, ne pa še le potem. Tudi pri nas bi menda kazalo pregledovati blagajnice poprej, nego jih gospodje sleparji izpraznijo! — Odsek za novi kazenski zakonik je vsprejel v svoj načrt to le določbo: „Kdor izkorišča lehkomišelnost, slaboumnost ali neizkušenost družega iz dobičkaželjnosti v tem, da ga zapelje k spekulacijskim kupčijam na borzi, ki niso primerne njegovemu premoženju in vsled tega morejo provzročiti ali pospeševati njegov gospodarski pogin, se kaznuje z ječo do jednega leta. S tem se lahko spoji tudi denarna kazen do 2000 gold.“ Človek bi sodil, da je to lep in pravičen paragraf, a židom, borzijanom ni všeč in so že začeli boj proti temu predlogu, ter 18. febr. so se sešli odposlanci praške, tržaške in dunajske borzove komore, da sestavijo peticijo proti njemu!

O g e r s k o. Nasproti velikanskemu katoliškemu shodu, ki je protestoval proti vladni cerkveni politiki, posebno proti civilnemu zakonu, sklicali so „liberalni katoliški Madjari“ drug shod, ki je pritrjeval civilnemu zakonu in sploh vladi. Da bi prišlo več udeležencev, se je vsem dovolila prosta vožnja v Budimpešto in marsikdo je porabil to priliko, da si je po ceni ogledal glavno madjarsko mesto. Vsa komedija je baje stala okroglih 100.000 gold.

Ynanje dežele.

R i m. Pred poslansko zbornico razpočila se je dné 5. t. m. bomba, ki je ranila 5 oseb in razbila vsa okna na poslopu. Finančni minister namerava znižati obresti državne rente od 5% na 4%, kar bi posebno tržaške bogataše nemilo zadelo; imajo namreč kakih 150 milijonov te rente v Trstu.

V M e n t o n u na Francoskem biva sedaj naša cesarska dvojica. Cesar se vrne na Dunaj dné 17. t. m.

D O P I S I.

Iz Gorice. *) Kakor Vam je znano g. vrednik, so se naši Slovenci zopet razprli. Čutijo preveč moči v sebi, zato se delijo. Tudi imajo preveč mož rodoljubnih in delavnih, da bi mogli vsi pod eno streho prebivati. O svojih ne tožim, ker ti so vže nekaj let izobčeni iz narodnega taborja, ali zdaj gg. se narodnjaki sami izganjajo in izobčujejo. Eden drugemu grozijo, da se morajo vničiti. Sveta stvar, koji služijo, tako zahteva. — Zanimivo je, da ste si najbolj v laseh dva tajnika polit. društva „Sloga“, oba tiskarja in da si oba isto očitata, da nista narodnjaka. Oba sta velika prijatelja učiteljev, katerim vse dobro želita. Oba sta verna katoličana, da res ne vemo, kako ne bi se mogla pogoditi. Bilo bi to lepo delo razprte pomiriti, ali Vam in Vašemu lističu tega ne svetujem. Bistvena razlika mej strankama in listoma je, da „Soča“ pravi, da bistro napredujemo, a „Sloga“, da nazadujemo. Sebičnih namenov pri tem važnem vprašanju nima ni levica ni desnica. Toliko naj bo dovelj in to le radi statistične točnosti. —

Pravijo, da na naši gimnaziji ne bo prav nič bolje, ko je bilo do zdaj, ter da so bili profesorji deloma poučeni od ministerstva, da naj bodo bolj strogi. Ta strogost pa ni na pravem mestu. Drugod imajo preveč vrednikov profesorjev in duhovnikov, da jih pošiljajo po celem cesarstvu in celo v Ameriko in Rusijo, mi Goričani imamo veliko pomanjkanje duhovnega in svetnega osoblja. C. kr. gimnazija, ki stane čez 30.000 glđ. na leto, je dajala deželi v zadnjih 15 letih komaj polovico potrebnih duhovnikov, in ako bi bili vsprejemali samo „zrele“ bi imeli komaj eno tretjino duhovščine. In še zato je bilo potrebno deško semenišče, brez kojega bi bili vspehi še mnogo slabši. Kaj bo pomagala našemu ljudstvu nemška učenost prof. Vrbe, ako nima niti duhovnikov? — Za to pa se je občinstvo v Gorici začudilo, da te žalostne resnice ne ve niti naš okrajni glavar, domačin Goričan, ki je v deželnem zboru zatrdil, da na naši gimnaziji gre vse dovelj dobro in da ni ravno treba posebne preiskave. Da je za njegovih let učil prof. Vrba, ne vem, ali bi bil zdaj tako veroval profesorjem. G. okrajni glavar naj bo prepričan, da je krivo poučen in da je vse občinstvo (italijasko tudi) proti njegovim trditvam. Pričakujemo tedaj na zadnjo interpelacijo družega odgovora. —

Pri tej priložnosti obžalujemo, da ni noben poslanec pojasnil tudi mravstvenih in verskih razmer na gimnaziji, realki in pripravnici. Ni res, da je vse v redu in da se mi Slovenci vsaj nimamo nič potožiti. Toda kaj se hoče, vera ni v nevarnosti in ni na dnevnem redu.

S Tolminskega. (Iz. dop.) Izjava, oziroma zahvala veleč. gos. župnijskega upravitelja I. R. iz Čepovana v

zadnji št. „Pr. l.“ zdi se nam prezanimiva, vsled česar ne moremo si kaj, da bi na tem mestu ne dodali nekoliko mislij.

Čitatelji dotične izjave, v prvi vrsti, častiti gospodje, ki so prebrali one vrstice, gotovo so si mislili: „Sreča je, gospod Čepovanski; ki ima tako starešinstvo.....“

Da vprašanje o žganju in žganjarjih globoko sega v slovensko socijalno vprašanje, ni treba veliko poudarjati. Da ni žganjarij, nikoli bi naši hribovci tako daleč ne zabredli v dolgovi. Na podlagi lastnih izkušenj in z ozirom na boben, ki tako pogostoma oznanja propadanje lepih in obširnih kmetij, lahko rečemo; „Žganjepitje je prvi in poglavitni vzrok moralnega in materjalnega propadanja“.....

Pred šestimi leti se je izjavil predsednik vojaške naborne komisije v Cerknem tako le: „Pred 15 leti bi od vseh danes k vojakom vzetih, niti enega ne vzeli.....“

Le poglejte mladeniče, ki hodijo k naboru v zadnjih letih, ter primerjajte jih z mladeniči, ki so živeli pred 20 ali 30 leti. Kje so oni hribovski hrusti? Kje so ona zdrava in rudeča lica? Kje so bistra očesa? Kje so hribovski dijaki na gimnazijah, ki so bili enkrat prvi v vsakem oziru, ki so na duhovitosti in zmožnostih nadkriljevali Vipavce in Brice? Osramočeni priznajmo: Ni jih več. — Alkoholizem vtepel se je kolikor v hiše najbogatejših kmetov, toliko v nizkih čumnatah betežnih bajtarjev. Tu, tu, gospoda moja, je narodno delo. Kdor si upa na to polje stopiti, kdor napoveduje boj tej kugi, ta je pravi narodnjak in rodoljub. Ne v potratnih veselicah, ne v celo nočnem plesanju, ne v popivanju ne pri „pogrnenih mizah“ — je narodnost, pač pa pri odstavljanju hudih razvad našega ljudstva.

V to so pa poklicana v prvi vrsti županstva. Vsa županstva, ki nosijo ime: „narodna županstva“, bi morala navreči občinski davek na nesrečno brluzgo. — Žal, da nima veleslavni c. kr. okrajni šolski svet te oblasti. Ta bi gotovo to storil.

Vrli g. učitelj iz Podmelca je pred leti — ako smo slišali prav zvoniti, v svoji nalogi za učiteljsko konferenco, predlagal, naj okrajni šoloki svet si prizadeva priboriti oblast nalagati davek tudi na žganje. Ali — mislim, da se je predlog preziral. Škoda!

Plener baje misli, kakor se je v proračunskem odseku izrazil, povišati davek na žganje. To naj storijo tudi deželni zbori in županstva, in žganja bo kmalu konec; vsled česar bi mir, zadovoljnost, blagostanje, moč, zdravje, denar, čista vest, edinost med duhovniki in župani, se povrnili v naše rodovitne hribe.

Novice iz raznih krajev.

P. n. gg naročnikom našega lista javljamo, da 7. št. „Prim. Lista“ izide še le v četrtek dné 5. aprila, ker postavno ni dovoljeno, da bi izšel list, ki ni položil kavcije, trikrat v enem mesecu. — P. n. gg. naročnike, ki nam še niso poslali naročnine za tekoče leto, prosimo, da blagovolijo to čim prej storiti.

*) Usled premalega prostora zaostalo pri št. 5.

Opozarjamo tudi one p. n. gg., ki so nam še od lani kaj na dolgu za list, da to poravnajo.

„**Katoliški centrum**“. Misel o katoliškem centru u v avstrijskem državnem zboru, koja je sprožil naš člankar v 4 št. t. l., je vzbudila nekoliko nasprotnega odmeva. No, bodi temu kakor hoče, mi se nočemo sedaj o tem prepirati, da-li je katoliški centrum mogoč, potreben in koristen ali ne, ker smo si

stavili načelo: „in politicis libertas“ v čisto političnih nazorih prostost; to pa je gotovo, da v našem državnem zboru se bo moral prejeti slej osnovati kat. centrum, ako se hoče Avstrija sploh obraniti, da je ne pokonča židovski liberalizem, ki jo je že preplaval; kakor je tudi gotovo, da morajo merodajni cerkveni in svetni katoliški faktorji z vso močjo delati na to, da se tak centrum osnuje, ako nočejo, da zgine še to malo verskega življenja iz javnega življenja avstrijskih narodov, ki so vendar po veliki večini katoliški kristjanje. Seveda bi se moralo v tem slučaju, kakor piše „Ed.“ št. 27, „od tal gori spremeniti vse naše parlamentarno in strankarsko življenje“, a to ravno je tudi potrebno, ako hočemo, da se vzbudi pri avstrijskih narodih pravo katoliško življenje; zakaj *dosedanji vladni zistemi kakoršni koli so bili, katoliški gotovo niso bili in niso.* Z vso odločnostjo pa moremo zavrniti zlobni napad nekega člankarja v „Ed.“ št. 30, kjer nam ta „ne sicer aktiven politik“ predbaciva, da „opravljamo mi poše krošnjarskih kašipotov po naši domovini raznim germanizatorjem“ ter da „pustimo da nas rabijo kot stolček za svoje namene ter da postavljajo svoje podplate na naš ponižni tilnik“. To je neosnovano in zlobno sumničenje tistega dela kat. duhovščine na Primorskem, ki stoji na strani „Prim. L.“ Vprašamo Vas, gospod člankar, pri Vašem poštenju, kedaj je ta duhovščina vklanjala ponižni svoj tilnik germanizatorjem milega nam naroda slovenskega? Kedaj se ni zavedala svojih narodnih dolžnosti? Več kakor vsi drugi stanovni, sme biti katoliška duhovščina v Primorski ponosna na vspehe, katere je ona pridobila za narodno stvar! In smelo trdimo, da ako bi ne bila tako vstrajno delala kat. duhovščina za narod slovenski, bi morali sedaj i Vi, gospod člankar, jokati le na razvalinah naše narodnosti! Le to še dostavimo, da za takšen „katoliški centrum“, kakoršnega si je vstvarila Vaša bujna domišljija, ki bi bil le „sredstvo“ za ponemčevanje, oziroma poitalijančevanje slovenskega ljudstva, za takšen katoliški (?) centrum se Vam mi prisrčno zahvalimo! —

Iz Trsta. — Naš list je nekemu v „Delalskem podp. društvu“ posebno priljubljen, ker ni zadovoljen s tem, da je list, ki mu pač nič žalega ni storil, že nekatere kratki pomazal ali raztrgal, ampak, kakor se je nam pravilo, tudi izbralne sobe odnesel. Bôdi mu, če se mu dozdeva tako ravnanje pošteno in tako maščevanje nad nedolžnim papirjem dôstojno! Ako pa vprašamo po uzroku, zakaj je to storil, odgovoriti moramo, da le za to, ker povdarja list rimo-katoliško vero, kar pa dotičnema junaku ne diši, ker je baje že na tihem prestopil v razkolno cerkev. S tem pa nismo hoteli predsedništvu omenjenega društva predbacivati kake krivde na tem, ker vemo, da tudi predsednik ne more vsega znati, kar se v društvenih prostorih dogodi. Mi pa za se povzamemo iz tega sicer ne plemenitega, pa tudi ne preveč važnega čina resnico, da je naš list, če tudi tako neznamen, vendar le dober, ker je takim ljudem kakor trn v peti. — O pustni veselici, ki se je vršila pustni torek zvečer čez polnoč pri sv. Ivanu je nekdo v „Ed.“ se izgovarjal gledé na dotični dopis v našem listu, da so hoteli s to veselico le zabraniti domačinom, da ne bi šli ta dan v mesto in tam po krčmah in glediščih se vdali razuzdanemu razveseljevanju. Res blag namen in vse hvale vreden; ali tu velja opomniti, da v katoliški cerkvi ne velja načelo:

„namen posvečuje sredstva“. Bôdi namen še tako dober in uzvišen, nedovoljenega sredstva, vendar ne smemo rabiti v dosego namena. Na pepelnično sredo o polnoči pa začinja po cerkveni postavi 40danski post, torej ni več dovoljeno pustno razveseljevanje, naj se godi v mestu ali zunaj mesta. Seveda stojimo tu popolnoma na načelih kat. Cerkve, in ta edina so nam merodajna pri razsojevanju prestopkov cerkvenih postav. Če tudi je bil torej namen dotične veselice dober, sredstvo ni bilo, v kolikor so se prestopile meje cerkvene postave. Mislimo pa, da bi se bil isti namen, ako ne popolnoma vsaj gotovo deloma dosegel tudi, ako bi se bila veselica v polnoči zaključila. Naj pa iz tega nigdo ne izvaja, da smo nasprotni veselici; nasprotni smo pa in iz katoliškega stališča tudi moramo biti nasprotni kojemu koli kršenju jasnih določb cerkvene postave.

V Ricmanjih se bo vršil kakor vsako leto na praznik sv. Jožefa običajen shod ali božja pot, na katero tako radi prihajajo verni katoličanje, posebno pa Slovenci iz vseh krajev. Upamo, da bo tudi letos ob ugodnem vremenu veliko število pobožnih božjepotnikov se zbralo ta dan v Ricmanjih, da spodobno počasté mogočnega patrona vesoljne Cerkve katoliške; nadejamo se pa tudi, da ne bodo neki ljudje, ki preveč ljubijo dobro vino prišli motiti prave pobožnosti vernega ljudstva, marveč da se bo slovesnost vršila dôstojno velikemu prazniku in posvečenemu kraju! — Semenj, ki se je po navadi ali boljše razvadi vršil ta dan pri cerkvi, se prenese letos po odloku sl. županstva v Ricmanjih na drugi dan torek 20. marča; ako bi pa prodajalci vse jedno prišli na praznik, odkazal se jim bo drugi prostor nekoliko oddaljen od cerkve, da ne bo navadno upitje in gnječa preveč motila pobožnosti in molitve, katera je prav za prav edini namen božje poti.

Afera poslanca Spinčiča je našla vendar enkrat svojo konečno rešitev in sicer v zadoščenje g. poslanca. Rešila pa se je vsa stvar izven državne zbornice, zato je stavil poslanec Laginja predlog, da se preide o tej zadevi na dnevni red. Iz tega predloga pa je lahko skleniti, da se je ta kočljiva zadeva popolnoma povoljno rešila tako, da bode g. posl. Spinčiču v čast. Dunajska „Reichspost“ javlja, da dobi g. profesor Spinčič dvakrat toliko penzije, kakor bi jo sicer moral dobiti po službenih letih. Čestitamo vrlemu poslancu!

Tatvini. V Podgori odnesli so tatovi Janezu Skočirju sladkorja, kave, sira, smodk, zabelc itd. v vrednosti 60 glđ. — Pri Mostu v Gorici vlomili so brezvestni dolgoprstneži v prodajalnico jestvin dedičev Kristijana Sirka in odnesli denarja in vsakovrstnih jestvin, k sreči v ne prevelikej vrednosti.

Vredništvo „Rimskega Katolika“ premeščeno je bilo s 1. marcem iz deškega semenišča na Travnik št. 14. I. nadstropje v stanovanje g. akademišnega slikarja I. Gosarja.

Za podgorsko cerkev slika sv. križevi pot g. I. Gosar, akademični slikar v Gorici. Pri omenjenem gosp. naročila je župnijska cerkev šempaska sliko sv. Roka. —

I. Kopač, Solkanska cesta, št. 9. v Gorici, priporoča sveče iz pravilnega čebelnega voska, katere izdeluje in prodaja po 2 gold. 45 novč. kilo. — Za pristnost sveč pod mojo postavno protokolovano znamko, zagotavljam popolno jamstvo. Kdor drugače dokaže, dobi vsako odzeto naročilo brezplačno in po vrhu še 100 glđ. nagrade. — Priporoča se čč. dudovščini in č. cerkv. oskrbništvom!